

Justitiedepartementet*Straffrättsenheten***Ett särskilt tortyrbrott?**

Bakgrund

Tortyr är förbjudet enligt 2 kap. 5 § regeringsformen. Skyddet mot tortyr är absolut och kan inte begränsas genom lag. Sedan 1995 gäller även det tortyrförbud som finns i artikel 3 i Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna som svensk lag. Ett motsvarande förbud mot tortyr återfinns även i Europeiska unionens (EU) stadga om de grundläggande rättigheterna.

Sverige har tillträtt Förenta nationernas (FN) konvention den 10 december 1984 mot tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning (SÖ 1986:1) – tortyrkonventionen. I samband med tillträdet gjordes bedömningen att de befintliga svenska straffbestämmelserna motsvarar de åtaganden som gjorts genom konventionen (prop. 1985/86:17). Tortyrkonventionen ålägger konventionsstaterna att effektivt förhindra tortyr på sitt territorium. Konventionen uppställer dock inte något krav på att det i nationell lagstiftning ska införas ett särskilt tortyrbrott.

I svensk nationell straffrätt kan gärningar som enligt tortyrkonventionen utgör tortyr i första hand bestraffas som misshandel eller grov eller synnerligen grov misshandel. För synnerligen grov misshandel gäller ett minimistraff på fyra års fängelse. Svensk domstol har möjlighet att döma över synnerligen grov misshandel oavsett var brottet begåtts eller av vem (universell jurisdiktion). Straffansvar kan även bli aktuellt enligt bestämmelserna om olaga frihetsberövande, olaga tvång och olaga hot. Dessutom har regeringen i propositionen Straffansvar för folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser (prop. 2013/14:146) föreslagit bl.a. att folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser, som begås genom tortyr, ska vara underkastade universell jurisdiktion samt undantas från reglerna om preskription.

Behovet av en utredning

Frågan om införande av ett särskilt tortyrbrott behandlades av Internationella straffrättsutredningen i betänkandet Internationella brott och svensk jurisdiktion (SOU 2002:98). Utredningen lämnade inte något sådant förslag bl.a. eftersom det ansågs vara svårt att inordna ett särskilt tortyrbrott i den systematik som svensk strafflagstiftning bygger på och samtidigt uppfylla kraven på tydlighet och förutsebarhet. Utredningen bedömde även att införandet av ett särskilt brott skulle medföra en betydande risk för sakligt sett onödiga konkurrens- och gränsdragningsproblem. I anslutning till att regeringen i prop. 2013/14:146 behandlade vissa andra av Internationella straffrättsutredningens förslag konstaterade regeringen emellertid att frågan om införande av ett särskilt straffstadgande avseende tortyr behöver belysas ytterligare.

Uppdraget

Utredaren ska överväga behovet av att införa ett särskilt tortyrbrott i svensk strafflagstiftning.

Vid bedömningen ska utredaren särskilt beakta att Sverige återkommande har fått kritik av FN:s tortyrkommitté (CAT) för att definitionen av tortyr som återfinns i artikel 1 i tortyrkonventionen inte har införlivats i den nationella lagstiftningen och för att ett särskilt tortyrbrott inte införts. Ett särskilt tortyrbrott skulle även synliggöra tortyrförbudet ytterligare. Dessutom har Norge och Finland under senare år infört ett särskilt tortyrbrott.

Utredaren ska emellertid även beakta de straffrättsliga konkurrens- och gränsdragningsproblem som blir aktuella och att det saknas en enhetlig definition av vad som avses med tortyr. Förutom i artikel 1 i tortyrkonventionen finns det bl.a. två olika definitioner av tortyrbrott i Romstadgan för Internationella brottmålsdomstolen (SÖ 2002:59). Enligt Romstadgan kan tortyr utgöra dels ett *brott mot mänskligheten*, dels en *krigsförbrytelse*, men gärningen består av delvis andra rekvisit än i tortyrkonventionen. Utredaren ska särskilt beakta de folkrättsliga skyldigheter som aktualiseras.

Oavsett vilken bedömning övervägandena leder fram till ska utredaren lämna de författningsförslag som är nödvändiga för att införa ett särskilt tortyrbrott.

Utredaren ska även beskriva den straffrättsliga reglering som gäller för motsvarande brott i de nordiska länderna och några andra med Sverige jämförbara länder.

Utredaren ska bedöma de ekonomiska konsekvenserna av förslaget och hur eventuella ökade kostnader bör finansieras.

Det står utredaren fritt att ta upp även andra relevanta frågor inom ramen för uppdraget. Vid behov bör samråd ske med de myndigheter och organisationer, även i det civila samhället, som kan vara berörda.

Uppdraget ska redovisas senast den 1 september 2015.